

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«30» серпня 2024 року
М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка біологічних наук, доцентка
«28» серпня 2024 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор
«29» серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету публічного управління, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

1.	Опис навчальної дисципліни		3
2.	Заплановані результати навчання		5
3.	Програма навчальної дисципліни		7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		8
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2.	Аудиторні заняття	9
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	9
5.	Методи навчання та контролю		9
6.	Схема нарахування балів		9
7.	Рекомендовані джерела		10
	7.1.	Основні джерела	11
	7.2.	Допоміжні джерела	11
8.	Інтернет-джерела		11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 28	Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	– 281	Публічне управління та адміністрування
3.	Назва спеціалізації	–	відсутня
4.	Назва дисципліни	–	Безпека життєдіяльності та основи охорони праці
5.	Тип дисципліни	–	обов'язкова
6.	Код дисципліни	–	ЗПО 9
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	третій (ДФН) / четвертий (ЗФН)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90	
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	– 36	
	% від загального обсягу	– 40	
	лекційні заняття (годин)	– 18	
	% від обсягу аудиторних годин	– 50	
	семінарські заняття (годин)	– 18	
	% від обсягу аудиторних годин	– 50	
	самостійна робота (годин)	– 54	
	% від загального обсягу	– 60	
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	– 2	
	самостійної роботи	– 3	
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	– 10	
	% від загального обсягу	– 11	
	лекційні заняття (годин)	– 6	
	% від обсягу аудиторних годин	– 60	
	семінарські заняття (годин)	– 4	

	4
% від обсягу аудиторних годин	– 40
самостійна робота (годин)	– 80
% від загального обсягу	– 89
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– «Фізичне виховання» «Психологія»
2) супутні дисципліни	– -
3) наступні дисципліни	– «Національна та громадська безпека» «Основи трудового права» «Інформаційна безпека» «Людський розвиток».
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p style="text-align: center;"><u>Загальні компетентності</u></p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).</p> <p style="text-align: center;"><u>Спеціальні компетентності</u></p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.</p> <p>СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.</p>
Результати навчання	<p>ПР 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 7. Уміти організувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.</p> <p>ПР 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.</p> <p>ПР 15. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:

1. Знання

(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)

1.1) знати визначення понятійно-термінологічного апарату безпеки життєдіяльності та основ охорони праці;
1.2) володіти основними поняттями із законів України, що регулюють безпеку населення в НС;
1.3) знати закони, що регулюють правові аспекти безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні;
1.4) знати суть законів із законодавства про охорону праці;
1.5) знати основні небезпеки, що можуть загрожувати населенню;
1.6) відтворювати перелік основних шкідливих факторів, що можуть впливати на працівників;
1.7) знати про заходи та засоби захисту від дії шкідливих та небезпечних факторів на виробництві.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати зміст визначень основних термінів з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці;
2.2) розуміти роль безпечної поведінки самої особи в сучасному світі;
2.3) розуміти роль держави у створенні безпечних умов життєдіяльності;
2.4) розуміти роль самого працівника у захисті від виробничих небезпек та створенні безпечних і нешкідливих умов праці;
2.5) класифікувати шкідливі фактори за сукупністю подібних ознак;
2.6) розуміти необхідність дотримання вимог техніки безпеки та пожежної безпеки на виробництві;
2.7) пояснювати роль застосування засобів індивідуального захисту для збереження здоров'я працівників.
2.8) виявляти порушення нормативно-правових актів з охорони праці на конкретних робочих місцях;
2.9) наводити перелік засобів колективного захисту від різних видів шкідливих факторів.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) орієнтуватись у ранжуванні сучасних небезпек і виділяти із них ті від яких потрібно захищатись насамперед;
3.2) вміти критично ставитись до повідомлень про небезпеку;
3.3) засвоїти алгоритми поведінки під час певних надзвичайних ситуацій;
3.4) вміти використовувати засоби індивідуального захисту та захисні споруди.
3.5) знаходити відмінності у впливі на працівників різних професій певних шкідливих факторів;
3.6) складати перелік діючих законів та підзаконних нормативно - правових актів, що регулюють охорону праці на підприємстві;
3.7) пропонувати методи захисту від різних шкідливих і небезпечних факторів.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) після отримання повідомлення про надзвичайну ситуацію, проаналізувати інформацію і оцінити ступінь небезпеки для себе і осіб, що знаходяться поряд;
4.2) виділити головні фактори небезпеки даної надзвичайної ситуації і спланувати захист від них;

4.3) після надходження різноманітної інформації про надзвичайну ситуацію, і її наслідки, проаналізувати їх і прийти до логічно правильних рішень;
4.4) проводити аналіз діяльності системи управління охороною праці на виробництві;
4.5) аналізувати ситуацію з виробничим травматизмом в Україні та на Хмельниччині за останні роки;
4.6) аналізувати ситуацію з професійною захворюваністю в Україні;
4.7) проводити аналіз застосування засобів колективного та індивідуального захисту в Україні.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати потребу проведення саме тих заходів, що мінімізують наслідки даної надзвичайної ситуації;
5.2) формулювати накази про дії під час аварійно-відновлювальних робіт після надзвичайної ситуації;
5.3) аргументувати потребу підвищення ефективності управління охороною праці в Україні;
5.3) формулювати основні завдання підготовки працівників для захисту їх життя і здоров'я на робочих місцях.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати складність обстановки, що склалась внаслідок надзвичайної ситуації;
6.2) робити висновок щодо масштабів надзвичайної події та необхідних сил та засобів для ліквідації її наслідків;
6.3) оцінювати відповідність певного робочого місця нормативним вимогам;
6.4) робити висновок щодо факторів ризику для здоров'я працівників певної галузі;
6.5) оцінювати діяльність служби охорони праці щодо навчання та перевірки знань з охорони;
6.6) робити висновок про потребу забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничого об'єкта.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) скласти карту потенційно-небезпечних об'єктів певного населеного пункту (району);
7.2) створити перелік захисних споруд певного населеного пункту(району) та з'ясувати їх готовність до використання за призначенням;
7.3) створити карту вибухо-пожежонебезпечних об'єктів міста Хмельницького та інших населених пунктів Хмельниччини;
7.4) створити презентацію сучасних ЗІЗ, що можуть бути використані населенням у разі надзвичайних ситуацій різного характеру;
7.5) створити базу даних про основні аварійно-рятувальні загони Хмельниччини з метою звернення до них у разі настання небезпечної події.
7.6) створити презентацію про умови праці на певному виробництві;
7.7) скласти перелік підприємств Хмельниччини з позитивним досвідом організації охорони праці;
7.8) створити перелік підприємств Хмельниччини з високим виробничим травматизмом.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 1. Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності та основ охорони праці. Ризик як кількісна оцінка небезпек

Теоретичні основи БЖДООП. Базові поняття: безпека, небезпека, ризик, надзвичайна ситуація, шкідливі і небезпечні виробничі чинники. Ризик як кількісна оцінка небезпек. Потенційно-небезпечні об'єкти. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням, територіального поширення та обсягів заподіяних збитків.

ТЕМА 2. Природні небезпеки, характер їх проявів та дії на живі організми та об'єкти економіки

Види природних небезпек. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрусу, карсту, осідання ґрунту, зсувів, ерозії ґрунту. Небезпечні метеорологічні явища: сильний вітер, ураган, смерч, шквали, зливи, спека, мороз, снігопад, град, ожеледиця. Небезпечні гідрологічні процеси та явища: повені, паводки. Пожежі в екосистемах. Біологічні небезпеки: патогенні мікроорганізми, епідемії та пандемії, інфекційні хвороби. Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

ТЕМА 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки

Види техногенних небезпек та вражаючих чинників. Промислові аварії та катастрофи. Небезпечні ситуації на транспорті та аварії. Поняття про гідродинамічні небезпеки. Небезпечні чинники пожеж та вибухів. Небезпека від іонізуючого випромінювання. Класи небезпечних хімічних речовин за характером дії на організм людини. Поняття про забруднення хімічними речовинами під час техногенних аварій. Заходи та засоби захисту від техногенних небезпек.

ТЕМА 4. Небезпеки в соціумі. Особливості безпеки в період воєнного стану

Основні види соціально-політичних небезпек. Соціально-політичні конфлікти. Види тероризму. Алкогольна та наркотична залежність. Натовп, суїцид, згвалтування. Заходи з попередження дії соціально-політичних небезпек.

Безпека та взаємодопомога населення під час воєнного стану в державі. Правила реагування на повітряну тривогу. Безпека населення на території збройного протистояння. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій. Поведінка населення при таких знахідках. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування та заходи захисту.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ТЕМА 5. Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Система державного управління охороною праці в Україні. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

ТЕМА 6. Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Навчання з охорони праці. Види інструктажів та терміни їх проведення.

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Атестація робочих місць за умовами праці. Карта умов праці. Кабінети охорони праці, основні завдання та напрямки роботи.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності. Ризик як кількісна оцінка небезпек.	13	2	2	-	-	9	14	1	-	-	-	13
2.	Природні небезпеки, характер їх проявів та дії на живі організми та об'єкти економіки.	13	2	2	-	-	9	15	1	1	-	-	13
3.	Техногенні небезпеки та їх наслідки.	17	4	4	-	-	9	15	1	1	-	-	13
4.	Небезпеки в соціумі. Особливості безпеки в період воєнного стану.	17	4	4	-	-	9	16	1	1	-	-	14
5.	Правові та організаційні основи охорони праці.	17	4	4	-	-	9	16	1	1	-	-	14
6.	Організація охорони праці на підприємстві.	13	2	2	-	-	9	14	1	-	-	-	13
	Всього годин	90	18	18	-	-	54	90	6	4	-	-	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.4. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) блищопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

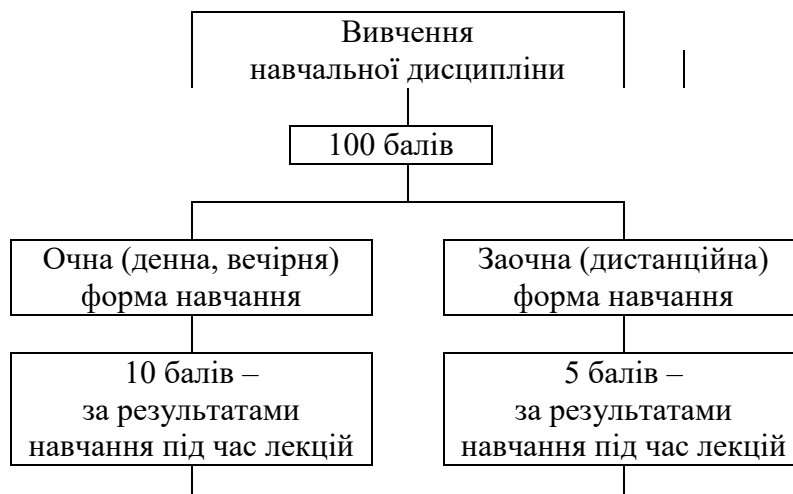
4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;

5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку. Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Київ: Українська правнича фундація, 1996. 127 с.
2. Кодекс законів про працю України. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 1040 с.
3. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 року № 5403–VI. *ВВР України*. 2012.
4. Про охорону праці: Закон України. *Відомості Верховної Ради* від 21.03.2003 р. № 2. ст. 10.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105–XIV. *ВВР* від 26.11.1999 р. № 46. Ст. 403.
6. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 р. № 40/95 – ВР. *ВВР*. 1995. № 12. Ст. 82.
7. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні. *Офіційний вісник України* від 10.04.2014 р. № 26.
8. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 005–XII. *ВВР*. 1995. № 5. Ст. 219.
9. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України. *ВВР*. 2007. № 29. Ст. 389.
10. Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій: Наказ МОЗ України від 21.05.2007 р. № 246.
11. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин»: Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010 р. № 65.
12. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства»: Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
13. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці»: Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.

14. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці»: Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

15. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці»: Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.

16. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

17. Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994.

18. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337.

19. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці: Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.

20. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: Наказ МОЗ від 08.04.2014 р. № 248.

7.2. Основні джерела

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник / за заг. ред. В.В. Сокурєнка; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.

2. Бедрій Я.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 286 с.

3. Гандзюк М.П., Желібо С.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. підручник. 5-те вид. Київ: Каравела, 2011. 384 с.

4. Охорона праці: навчальний посібник /за ред. проф. З.М. Яремка. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.

5. Панкратов О.М., Міляєв О.К. Безпека життєдіяльності людини у надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 232 с.

10. Рекомендації населенню на період воєнних дій. Хмельницький: НМЦ безпеки життєдіяльності і цивільного захисту, 2022. 16 с.

12. Стан безпеки життєдіяльності Хмельницької області у 2021 році. (випуск 30). Хмельницький: НМЦ безпеки життєдіяльності і цивільного захисту, 2022. 156 с.

7.3. Допоміжні джерела

1. Виговська Т.В. Канцерогенні фактори та канцерогенез: Методичні вказівки до вивчення теми «Хімічні шкідливі та небезпечні фактори». Хмельницький: ХУУП, 2007. 29 с.

2. Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика: монографія. Київ: АртЕк, 2018. 446 с.

3. Запобігання інфікуванню соціально небезпечними хворобами під час виконаних службових обов'язків працівниками органів внутрішніх справ: методичні рекомендації / за ред. М.М. Алексійчука. Київ, 2014. 24 с.

4. Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.

5. Статистичний щорічник Хмельницької області. Хмельницький: Хмельницьке обласне управління статистики, 2023.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://dsns.gov.ua/> - Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

2. Безпека життєдіяльності / О.І. Запорожець, Б.Д. Халмуратов та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 448 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1041986/>.

3. <https://dsp.gov.ua/faq/> - Державна служба України з питань праці.